

Utbildningsinspektion i Möllegårdens och Ringamåla skolor Förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolorna	2
Sammanfattande bedömning.....	3
Bedömning av utbildningsresultaten	4
Bedömning av verksamheten	5
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	8

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt enheten Svängsta-Ringamåla den 3 till den 5 maj. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och från enheten Svängsta-Ringamåla, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I enheten Svängsta-Ringamåla intervjuades rektorn, lärare, förskollärare, fritidspedagoger, elever samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i samtliga grupper och årskurser. Även andra iakttagelser i

skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolorna

Möllegårdens skola	Antal barn/elever
Förskoleverksamhet	93
Skolbarnsomsorg	60
Förskoleklass	23
Grundskola	121
Ringamåla skola	Antal barn/elever
Förskoleverksamhet	9
Skolbarnsomsorg	14
Förskoleklass	6
Grundskola	42

Enheten Svängsta-Ringamåla består av två förskolor och två grundskolor. Grundskolorna bedriver verksamhet inom förskoleklass och årskurserna 1–6. Båda skolorna deltar i ”Försöksverksamhet med utbildning utan timplan i grundskolan”. De senaste åren har antalet elever i skolorna minskat. I Ringamåla skolas upptagningsområde fortsätter denna minskning av elevantalet under nästkommande år.

Ringamåla skola ligger i naturskön skogsbygd två mil norr om Karlshamn. Undervisningen bedrivs i en förskoleklass, en klass med årskurserna 1–3, samt en klass med årskurserna 4–6. Förskolans verksamhet har till innevarande läsår flyttat in i skolans lokaler. Skolbarnsomsorg erbjuds av skolan till barn i alla åldrar. Skolan har ett utbrett upptagningsområde och majoriteten av barnen åker skolskjuts. Eleverna får sin undervisning i idrott och hälsa vid Möllegårdens skola.

Möllegårdens skola ligger i brukssamhället Svängsta en mil nordöst om Karlshamn. Undervisningen bedrivs i två klasser med förskoleklass och årskurserna 1–2, två klasser med årskurserna 3–4, två klasser i årskurs 5 och en klass med årskurs 6. Skolbarnsomsorgen bedrivs integrerat i F–2:ornas arbetslag. För de äldre eleverna finns skolbarnsomsorg att tillgå på en fritidsgård i närheten. Fritidsgården ingår inte i rektorns ansvarsområde.

Vid Möllegårdens skola finns en så kallad förberedelseklass för barn som är nyanlända till Sverige.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid enheten Svängsta-Ringamåla och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna har vid besöken sett många exempel på mycket god pedagogisk verksamhet och bedömer att enheten till stora delar är väl fungerande. Skolorna har ett relativt väl utvecklat samarbete. Personalen upplever att skolornas utvecklingsarbete har avstannat under de senaste åren har. Det finns behov av att utveckla ett mer systematiskt kvalitetsarbete.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- Skolorna bör fortsätta att utveckla sitt arbete med att följa elevernas kunskapsutveckling så att samtliga ämnen omfattas.
- Rektorn bör tillsammans med lärarna utveckla skolans arbetsformer så att ett aktivt elevinflytande gynnas.
- Eleverna bör i större utsträckning medvetandegöras om målen för utbildningen utifrån kursplanerna i samtliga ämnen.
- Skolorna bör fortsätta att utveckla sitt arbete med att möta elever i behov av särskilt stöd.
- Det systematiska kvalitets- och förbättringsarbetet bör förstärkas och rektorns ledning av det pedagogiska utvecklingsarbetet utvecklas.
- Möllegårdens skola bör fortsätta sitt arbete med att förbättra arbetsmiljön för de grupper elever som känner sig otrygga i skolan.
- Möllegårdens skola bör se över hur elevens val organiseras så att samtliga elever ges möjlighet att bredda och fördjupa sina kunskaper i ett eller flera ämnen i enlighet med kraven i förordningen.
- Ringamåla skola bör utveckla samarbetet mellan förskoleklassen och skolan så att intentionerna i läroplanen nås.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Svenska som andraspråk ges som stöd och inte som ett eget ämne (2 kap. 16 § grundskoleförordningen).
- Eleverna ges inte förutsättningar att nå målen för årskurs 5 i ämnet hem- och konsumentkunskap (2 kap. 6 § grundskoleförordningen, kursplanen för hem- och konsumentkunskap).
- Elevens val ges inte i enlighet med författningens krav (2 kap. 19 § grundskoleförordningen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94.

Uppföljningen av elevernas kunskapsutveckling sker inom rektorsområdet genom att varje lärare följer sina elever utifrån kursplanernas mål i svenska, engelska och matematik, samt elevens sociala utveckling enligt läroplanens mål. Elevernas arbeten dokumenteras på ett mycket bra sätt i ämnena svenska, engelska och matematik i en utvecklingspärm som används som underlag för utvecklingssamtalen. Varje termin genomförs klasskonferenser med huvudsyfte att kartlägga de behov av särskilt stöd som finns inom klasserna. Även om varje lärare har en viss uppfattning om sina elevers kunskapsutveckling inom andra övriga ämnen så finns ingen samlad bild inom rektorsområdet av elevernas måluppfyllelse i dessa ämnen. Inspektörerna bedömer att skolorna på ett mycket bra sätt följer upp elevernas kunskapsutveckling inom svenska, engelska och matematik, men att skolorna bör utveckla sin uppföljning av elevernas kunskapsutveckling även i övriga ämnen.

Tabell 1. Andel elever som nått målen i de nationella ämnesproven i skolår 5.

Årskurs 5	Svängsta-Ringamåla		Karlshamn	
	2004	2005	2004	2005
Svenska	91 %	80 %	79 %	80 %
Matematik	81 %	75 %	83 %	79 %
Engelska	91 %	77 %	84 %	82 %

Då antalet elever som går i årskurs 5 är relativt litet inom rektorsområdet, kan resultatet i procent variera kraftigt mellan åren. De intervjuade lärarnas bedömning är dock att majoriteten av skolans elever klarar sig väl på de nationella proven genom åren. Vidare uppfattar lärarna att de flesta eleverna från skolorna klarar sig bra i sin fortsatta skolgång. Intervjuade föräldrar uppger också att de är nöjda med sina barns måluppfyllelse.

Av skolornas egna mätningar framkommer det att elevernas trivsel och trygghet övervägande är mycket god. Inspektörerna mötte också i huvudsak positiva elever som var lätta att få kontakt med. Av den senaste mätningen vid Möllegårdens skola framkommer dock att en relativt stor andel av eleverna, till exempel 12 av 34:ornas 35 elever, uppger att de ibland känner sig rädda på rasterna. I varje klass finns det också elever som upplever sig retade av andra och som också upplevt sig mobbade. Vid intervjuer med elever vid Möllegårdens skola framkommer också att de själva anser att någon klass är stökig och att arbetsron emellanåt under lektionerna brister. Intervjuade föräldrar menar att stämningen på skolan blivit mycket bättre de senaste fem åren och att de ser att skolans arbete kommer att leda till att det kommer att bli ännu bättre i framtiden. Föräldrarna betonar vidare att integrationen av eleverna i den så kallade förberedelseklassen, också fungerar mycket bra. I Ringamåla skola framhåller eleverna att det lilla antalet barn som finns vid skolan gör att alla är kompisar med alla och att ingen därför blir utanför.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att rektorsområdet till stora delar har god måluppfyllelse. Skolorna bör dock fortsätta att utveckla sitt arbete med att följa elevernas kunskapsutveckling så att samtliga ämnen omfattas. Möllegårdens skola bör fortsätta sitt arbete med de grupper elever som känner sig otrygga i skolan.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö

I samtliga arbetslag prioriteras arbetet med normer och värden. Detta tar sig uttryck genom undervisning i "Livskunskap", temadagar, samtal i kill- och tjejgrupper, värderingsövningar, trivselgrupp och kompis hjälp. Intervjuad personal betonar att det finns ett gemensamt förhållningssätt i dessa frågor vid båda skolorna och att de aktivt tar tag i de situationer som trots det förebyggande arbetet uppstår. I de fall det uppstår problem i grupper av elever analyserar trivselgruppen bakomliggande orsaker och sätter in åtgärder som kontinuerligt utvärderas. Nya metoder provas ständigt för att nå högre måluppfyllelse. Inspektörerna bedömer att man inom rektorsområdet på ett strukturerat och bra sätt arbetar med normer och värden i samtliga klasser, men att skolan bör fortsätta att utveckla detta arbete för att ytterligare kunna förbättra elevernas arbetsmiljö.

Inspektörerna vill uppmärksamma skolan på att det från och med den 1 april 2006 råder ett förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Den nya lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. Vid inspektionstillfället hade rektorsområdet ett handlingsprogram mot kränkande behandling i enlighet med Lpo 94. Programmet behandlade dock inte kränkningar mellan vuxen och elev. Intervjuade föräldrar uttrycker också en uppfattning att skolan inte alltid kontakter berörda föräldrar i samband med att incidenter uppstår. Inspektörerna förutsätter att skolan beaktar alla former av kränkande behandling, föräldrars rättighet att få information om sina barns situation i skolan, och att detta också kommer till uttryck i skolans fortsatta arbete.

Delaktighet och utvärdering av lärandet

Läroplanen framhåller att läraren, men ytterst rektorn, skall se till att alla elever får ett inflytande över undervisningens arbetsformer och innehåll i förhållande till stigande ålder och mognad. Skolornas arbetsplaner betonar demokrati-fostran när de beskriver hur de arbetar med elevernas inflytande. Av

kvalitetsredovisningen 2004/2005 framgår det att eleverna har kunnat se resultat av sitt inflytande i det dagliga arbetet, men att personalen inför varje arbetsområde tillsammans skall hitta fler former för elevernas inflytande. Intervjuade elever menar att de ofta får komma med förslag på arbetsformer som lärarna använder sig av i sin planering av undervisningen. De utvärderar också sin undervisning kontinuerligt. Däremot upplever eleverna inte att de kan påverka innehållet i undervisningen annat än i de fall de gjort klart sina uppgifter. Dessutom upplever inte de äldre eleverna att deras inflytande ökat i takt med stigande ålder. Inspektörerna bedömer att rektorn tillsammans med lärarna bör utveckla skolans arbetsformer så att ett aktivt elevinflytande gynnas med elevernas stigande ålder och mognad och så att även undervisningens innehåll innefattas.

En viktig förutsättning för att eleverna skall kunna utöva inflytande i undervisningen är att de har kännedom om läroplanens och kursplanernas mål för utbildningen. Av intervjuer med eleverna vid Möllegårdens och Ringamålas skolor framkommer det att eleverna har bristande kunskap om målen för utbildningen, särskilt när det gäller andra ämnen än svenska, engelska och matematik. I samtalet med eleverna om målen för utbildningen refererade eleverna till sina planeringsböcker. De planeringsböcker som inspektörerna kunde ta del av innehöll dock mer skrivningar kring vad eleverna skulle göra och mindre kring vad eleverna skulle kunna. Inspektörerna bedömer att skolorna bör utveckla sitt arbete med att medvetandegöra eleverna om målen för utbildningen utifrån kursplanerna i samtliga ämnen.

Varje termin genomförs utvecklingssamtal vid båda skolorna. Särskilt vid Möllegårdens skola är eleverna mycket aktiva vid utvecklingssamtalen eftersom de både får förbereda och hålla i dem utifrån sin individuella utvecklingspärm och den dokumentation som är samlad där.

Stöd och arbetssätt i undervisningen

Inspektörerna har sett exempel på god pedagogisk verksamhet vid båda skolorna. Av intervjuer har det framkommit att skolornas organisation är flexibel och varje läsår utgår ifrån elevernas behov och förutsättningar. Ett exempel är att klassernas sammansättning görs utifrån dessa bedömningar varje läsår. Av skolornas kvalitetsredovisning från 2004/2005 framgår det att skolornas elevvårdsplan har revideras under året. Detta har inneburit att rutiner utvecklats för att bättre upptäcka och sätta in åtgärder för att möta elever i behov av särskilt stöd. Av intervjuer med personalen framkommer dock att de emellanåt upplever att stödbehoven är större än vad de kan möta. De menar att de har goda möjligheter att erbjuda eleverna till exempel alternativa läromedel, men efterlyser fler kompetensutvecklingsinsatser för att bättre kunna planera undervisningen och genomföra lektioner utifrån barnens behov och förutsättningar. Intervjuade föräldrar menar också att det kan ta lång tid för kommunen att genomföra planerade utredningar vilket enligt dem försvårat skolans möjligheter att möta barnens behov av stöd. Inspektörerna bedömer att skolorna bör fortsätta att utveckla sitt arbete med att möta elever i behov av särskilt stöd.

Enligt läroplanen skall läraren utveckla samarbetet med förskoleklassen för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande. Vid Möllegårdens skola sker detta på ett mycket bra sätt vilket bland annat innebär att barnen kan delta i de aktiviteter som passar dem bäst utifrån behov och förutsättningar oavsett om de går i förskoleklass eller årskurs 1. Vid Ringamåla skola är dock

verksamheterna i förskoleklassen och årskurs 1 till stora delar åtskiljda. Det samarbete som äger rum handlar om att eleverna i årskurs 1–3 kommer in till förskoleklassen och genomför gemensamma aktiviteter med dem. Inspektörerna bedömer att Ringamåla skola bör utveckla samarbetet mellan förskoleklassen och skolan så att intentionerna i läroplanen nås.

Den så kallade förberedelseklassen har enbart varit lokaliserad i Möllegårdens skola under innevarande läsår. Intervjuad personal och rektorn betonar det positiva med att klassen kommit in i skolan och anser att det utvecklat verksamheten.

Ledning och kvalitetsarbete

Rektorn vid Svängsta-Ringamåla rektorsområde är utbildad förskollärare och har genomgått den statliga rektorsutbildningen. Rektorn är ansvarig för 54 medarbetare och sju verksamheter på två orter. Tidigare år har det varit två rektorer inom samma område. Av intervjuerna framgår att personalen, föräldrarna och eleverna har förtroende för rektorn, även om de också poängterar att hon har ett stort ansvarsområde vilket ger hög arbetsbelastning. Personalen betonar att hon är bra på att lyssna och lyckas med att vara synlig i verksamheten, trots sitt stora ansvarsområde. När det gäller förskoleklassen och skolbarnsomsorgen upplever intervjuad personal att rektorn är mycket engagerad i utvecklingen av verksamheten och fungerar väl som pedagogisk ledare. Övrig personal betonar att det ständiga bytet av rektorer och nedbantningen av ledningsresursen lett till att utvecklingsarbetet stagnerat. De upplever att rektorn inte hinner med att fungera som pedagogisk ledare för dem, utan att det ligger på arbetslagen att själva driva utvecklingen av sitt pedagogiska arbete. Inspektörerna bedömer att styrningen och ledningen inom rektorsområdet fungerar bra, även om den pedagogiska ledningen bör utvecklas.

Av läroplanen framgår att skolan, för att kunna utvecklas kvalitativt, ständigt skall föra en aktiv diskussion kring kunskaper där skolan omprövar undervisningsmålen och metoderna samt följer upp elevernas resultat. För genomförandet av de fastställda målen skall det finnas en arbetsplan om vilken rektorn beslutar. Bedömningen av i vilken utsträckning målen för utbildningen nåtts skall redovisas i en årlig kvalitetsredovisning. Inom Svängsta-Ringamåla rektorsområde menar rektorn att det finns behov av att föra dessa diskussioner då skolornas arbetsplaner behöver uppdateras och viktiga frågor, till exempel synen på kunskap, behöver aktualiseras. Av intervjuer med personalen framkommer det att man inom skolorna övergripande är överens om många frågor, men att det också finns områden där man gör och tänker olika. Skolornas kvalitetsredovisning uppfyller förordningens krav, men skulle kunna förbättras genom att innehålla mer analyser kring elevernas måluppfyllelse inom olika områden. Inspektörerna bedömer att skolorna bör förbättra sitt systematiska kvalitets- och förbättringsarbete så att skolornas faktiska arbetssätt beskrivs i en aktuell arbetsplan, och att resultatet av arbetet beskrivs och analyseras i skolornas kvalitetsredovisning.

Sammanfattning

Arbetslagen inom rektorsområdet arbetar på ett strukturerat och bra sätt med normer och värden i samtliga klasser, men skolorna bör fortsätta att utveckla detta arbete för att ytterligare kunna förbättra elevernas arbetsmiljö. Rektorn tillsammans med lärarna bör också utveckla skolans arbetsformer så att ett

aktivt elevinflytande gynnas. Skolorna bör också utveckla sitt arbete med att medvetandegöra eleverna om målen för utbildningen utifrån kursplanerna i samtliga ämnen.

Inspektörerna har sett många exempel på god pedagogisk verksamhet, men bedömer att skolorna bör fortsätta att utveckla sitt arbete med att möta elever i behov av särskilt stöd. Ringamåla skola bör vidare utveckla samarbetet mellan förskoleklassen och skolan så att intentionerna i läroplanen nås.

Styrningen och ledningen inom rektorsområdet fungerar bra, även om den pedagogiska ledningen bör utvecklas och det systematiska kvalitets- och förbättringsarbetet förstärkas.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Antalet lärare på Möllegårdens skola är enligt Skolverket statistik 10,4 per hundra elever, vilket är betydligt högre än snittet i riket. Vid Ringamåla skola är motsvarande snitt 8,5 vilket också är högre än snittet i riket. Skolorna har god tillgång till specialpedagoger och resurspersoner. Samtliga i personalen har pedagogisk utbildning och vid Möllegårdens skola samverkar personalen så att de i huvudsak undervisar i de ämnen de har utbildning för. Vid Ringamåla skola är detta svårare att genomföra eftersom skolan har en liten personalstyrka. Även den så kallade förberedelseklassen får inte helt ta del av den samverkan som sker. Detta medför att de undervisande lärarna även ansvarar för undervisning i de ämnen de inte har utbildning för.

Undervisningen i elevens val syftar enligt grundskoleförordningen till att bredda och fördjupa elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen. Vid Möllegårdens skola genomförs elevens val vid några heldagar där temat för dagen kan vara till exempel hundar, fotboll, cykelturer och konst. Vid Ringamåla skola erbjuds inte elevens val. Inspektörerna bedömer att Möllegårdens skola bör se över sin utformning av elevens val så att samtliga elever ges möjlighet att bredda och fördjupa sina kunskaper i ett eller flera ämnen i enlighet med kraven i förordningen. Ringamåla skola måste erbjuda sina elever motsvarande.

Av grundskoleförordningen framgår det att svenska som andraspråk skall anordnas om det behövs för elever med utländsk bakgrund och att undervisningen skall anordnas i stället för undervisning i svenska. Inom rektorsområdet ges svenska som andraspråk som en allmän stödåtgärd och inte som ett eget ämne. Inspektörerna bedömer att skolorna måste inrätta svenska som andraspråk som ett eget ämne för de elever som har detta behov.

Eleverna ges inte möjlighet att nå målen för årskurs 5 i hem- och konsumentkunskap då de får undervisning i ämnet först i årskurs 6.

Skolorna har tillgång till material och läromedel för att kunna bedriva en verksamhet av god kvalitet. Stimulerande lärmiljöer finns att tillgå både inomhus och utomhus och används också på ett mycket bra sätt av skolorna. Skolorna har även god tillgång till datorer, vilka används på ett genomtänkt sätt under lektionerna. Personalen framhåller att de har god hjälp från kommunens

IKT-samordnare (en resurs för pedagogerna i kommunen med fokus på IT och pedagogik).

Sammanfattning

Skolorna har tillgång till personella och materiella resurser för att kunna bedriva en god verksamhet.

Ringamåla skola måste erbjuda elevens val till sina elever och Möllegårdens skola bör se över hur elevens val organiseras så att samtliga elever ges möjlighet att bredda och fördjupa sina kunskaper i ett eller flera ämnen i enlighet med kraven i förordningen. Svenska som andraspråk måste ges i enlighet med författningarna och undervisning i hem- och konsumentkunskap så att elever getts möjlighet att nå målen för årskurs 5.

Datum	Ort
2006-12-07	Lund

Helena Olivestam Torold

Anita Lindholm